

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู : กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

ความหมายและความสำคัญของครู

ความหมายของครู
ความเป็นครูไทยที่สังคมคาดหวัง
ครูไทยในยุคโลกาภิวัตน์
บทบาท หน้าที่และความสำคัญของครู

ลักษณะครูที่ดี

เอกลักษณ์ของครู
บุคลิกภาพที่สำคัญของครู
ลักษณะครูที่ดี
คุณธรรมและจรรยาบรรณของครู

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา
แนวการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
เทคนิคการจัดการเรียนรู้
ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สภาพทั่วไปของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การประเมินคัดเลือกครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย
รางวัลพระราชทาน แก่ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2,3 และ4 พ.ศ. 2542

การประเมินครูเพื่อรับรางวัลพระราชทาน

หัวข้อการพิจารณา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและความสำคัญของครู

ความหมายของครู

คำว่า ครู หรือ Teacher อธิบายจาก Collins Cobuild Dictionary English Language (1992 : 400) ว่า

Teacher หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ ตรงกับคำว่าครู หรือผู้สอน

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ 2539 : 92-94) อธิบายความหมายและความเป็นมาของครูว่า คำว่า ครูในสมัยโบราณในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นเจ้าของคำคำนี้ เป็นคำที่สูงมาก เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาน แล้วยังนำให้เดินทางวิญญาน ไปสู่คุณธรรมเบื้องสูง เป็นเรื่องทางจิตใจโดยเฉพาะ มิได้หมายถึงเรื่องทางวัตถุ หรือมรรยาท หรือแม้แต่อาชีพ จึงมีครูน้อยมาก ครูนั้นมักจะไปทำหน้าที่เป็นปุโรหิตของพระราชา หรืออิสระชนซึ่งมีอำนาจวาสนา มีหน้าที่การงานอันใหญ่หลวง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539 : 170) อธิบายว่า ครูคือผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 :14) ให้คำจำกัดความไว้ในมาตรา 4 ว่า ครู หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

ความเป็นครูไทยที่สังคมคาดหวัง

การเป็นครูนั้นไม่ใช่ใครที่พอมีความรู้หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะมาเป็นครูได้ ครูเป็นลักษณะที่ผู้ฟังประสงค์จะดำเนินอาชีพนี้ต้องฝึกฝนศึกษาจนเชี่ยวชาญ จนเป็นที่ยอมรับขององค์กรวิชาชีพในระดับหนึ่งเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้เพราะครูเป็นทั้งฐานะของบุคคลและวิชาชีพที่สังคมคาดหวังว่าต้องมีบทบาท ความสำคัญ หน้าที่ ความรับผิดชอบ คุณลักษณะ บุคลิกภาพ ค่านิยม จรรยาบรรณและคุณธรรมที่เป็นแบบอย่างได้ สุมณ อมรวิวัฒน์(2547 :468-474) ได้อธิบายถึงความเป็นครูไทย ดังนี้

1. ครูคือมนุษย์

ในโลกนี้มีพลโลกอยู่ 2 ประเภทเท่านั้น ประเภทแรกคือคน และประเภทที่สองคือมนุษย์ พวกที่เป็นคนนั้น เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่ง ที่พัฒนาร่างกายและความเป็นอยู่ แต่จิตใจและความรู้สึกนึกคิดหาได้พัฒนาขึ้นไม่ แต่จะดำเนินชีวิตไปตามแรงกระตุ้นของสัญชาตญาณ หัวก็กิน ง่วงก็นอน ใครทำให้ขัดใจก็โกรธและทำร้าย เต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งดี เอาแต่ได้ ให้ไม่เป็น ชัยชนะเกิดขึ้นจากการทำลายผู้อื่น หลงติดอยู่ในกามและเกียรติยศ หัวใจจึงร้อนเร่าทุรนทุรายอยู่ตลอดเวลา คนพวกนี้ถ้ามาเป็นครู ก็จะคิดแต่เพียงว่า ทำอย่างไรถึงจะได้รับ ได้เลื่อนและได้รวย คิดถึงแต่ตัวเอง ซึ่งก็คือผู้รับจ้างสอนหนังสือเท่านั้น

คนใดก็ตามที่เริ่มรู้จักวิเคราะห์และปรับปรุงตนเองได้ ฝึกฝนอบรม กาย วาจาและใจ ให้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักความพอดีและไม่ประมาท รู้จักเป็นผู้ให้และเป็นผู้ที่รักคนอื่นมากกว่าตนเอง ฝึกการใช้สติปัญญาความรู้ที่มีอยู่ เพื่อการสร้างสรรค์มากกว่าทำลาย เห็นคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ คุณค่าของธรรมชาติแวดล้อม และคุณค่าของการพัฒนาตนตามทำนองคลองธรรม ชีวิตและจิตใจอยู่เหนือสัญชาตญาณ สามารถระงับอารมณ์อันป่าเถื่อนลงได้ เป็นผู้มีจิตใจสูง และมีจิตใจอิสระ เป็นมนุษย์ที่แท้จริงนั่นเอง ครูที่เป็นมนุษย์เท่านั้น จึงจะเป็นครูดีเด่นได้

2. ครูคือกัลยาณมิตร

ความเป็นกัลยาณมิตรนั้น กว้างไกลและลึกซึ้งยิ่งกว่ามิตรแท้ เพราะนอกจากจะเป็นเพื่อนที่มีความจริงใจต่อกันและกันแล้ว กัลยาณมิตรยังเป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้เกิดความเจริญอย่างชอบธรรม ครูที่ยืนสอนคนเดียวทุกวันๆนั้นเป็นเพียงผู้บอกวิชา แต่ครูที่มองตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเห็นว่านักเรียนนั้นคือมนุษย์ที่มีหัวใจ มีความรู้สึกนึกคิด มาอยู่กับกับครูที่โรงเรียนด้วยความหวังว่าครูจะทำงานหนักและมีความรับผิดชอบที่จะจัดกระบวนการและกิจกรรมทุกอย่างให้ลูกศิษย์ของตนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีความรู้ ความสามารถ ความคิดและความดี เมื่อนักเรียนเดินมาหาครูนั้นย่อมหวังว่าจะได้พบมนุษย์คนหนึ่งที่จะให้ความรักและความรู้ความคิดที่สูงและ

กว้างไกล ที่จะพึ่งพาได้ ที่จะช่วยให้เข้าใจเมื่อสงสัย ช่วยให้ยืนเมื่อเคอะคร้อน ช่วยให้เห็นทางสว่างเมื่อมืดมน ช่วยให้เลิกตัดสินใจว่า เมื่อมาหาครู จะพบกับรอยยิ้ม หัวใจของครู จึงเป็นหัวใจของมิตร คืองดงาม เทียงตรงเปี่ยมด้วยวิชาและกรุณาต่อศิษย์

3. ครูคือผู้นำทางปัญญา

วิญญาณ คือความรู้แจ้งที่หยั่งรู้ว่าอะไรคือสิ่งผิดชอบชั่วดี อะไรคือบุญและบาป อะไรคือความจริงและความเท็จ และอะไรคือความวิวัฒน์และความวิบัติ ผู้ที่มีวิญญาณเช่นนี้ จะต้องได้รับการฝึกหัดเคลาได้รับการสั่งสอนฝึกฝนให้รู้จักภาวะที่แท้ของธรรมชาติ หน้าที่และกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติและประจักษ์ผลที่เกิดจากการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ นักเรียนจะมีปัญญาและวิญญาณที่ดีได้ก็ต่อเมื่อครูเป็นผู้รู้แจ้งรู้จริงและคิดชอบแล้วสามารถเป็นผู้นำทาง ที่ถูก ที่ควร ให้เจริญรอยตาม ครูจึงเป็นแบบอย่างและเป็นแม่พิมพ์ แต่ครูจะไม่ครอบงำและบังคับให้ศิษย์เป็นทาสความคิดของครู แต่จะต้องเดินด้วยวิธีและทำทางของตนเอง ถ้าครูนำทางให้ถึงที่หมายอันพึงประสงค์ของหลักสูตรได้ ครูก็ได้ทำหน้าที่สมบูรณ์แล้ว

4. ครูคือผู้มีศาสตร์และศิลปะ

ผู้ที่เป็นครูต้องสามารถประกาศได้ว่า วิชาครูนั้นเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง เป็นศาสตร์ที่มีพื้นฐานที่มั่นคงแน่น มีหลักการและทฤษฎี มีวิธีการและแนวปฏิบัติ สามารถวิจัยและพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การเป็นครู คือการพัฒนาคุณภาพชีวิต อะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจะต้องมี คุณ (คือประโยชน์) มี กาม (คือความประณีตละเอียดอ่อนเป็นระเบียบ) และมี ความดี (คือคุณธรรม) ศิลปะการสอน ศิลปะของการสร้างความสัมพันธ์ ศิลปะของการกล่อมเกลาจิตใจ และความประพฤติเป็นคุณงามความดีที่ครูต้องสร้างและสั่งสมเอาไว้ตลอดชีวิตครู

5. ครูคือผู้ที่ดำรงและค้ำจุนความเป็นไทย

ครูเป็นกลุ่มบุคคล ที่ต้องตราตรึงอยู่กับความเขลา ความไม่รู้ ความจนตรอกทางความคิด การรู้จักมองคนอื่น และศึกษาแนวคิดของผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ครูไทยต้องเป็นคนที่มีหลัก และมีความเป็นไทย ครูไทยต้องรู้ว่า ประวัติและความเป็นมาของการสอนแบบไทยเท่านั้นเป็นอย่างไร คุณค่าอันสูงส่งของการศึกษาไทยนั้นอยู่ที่ไหน จะจัดการสอน โดยนำเอาปรัชญาของไทยมาใช้ได้อย่างไร ผสมผสานกับหลักของสากลอย่างไร จึงจะเกิดวิธีการอันกลมกลืนเหมาะสมกับสภาพเด็กไทยและชุมชนไทย

ครูไทยในยุคโลกาภิวัตน์

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาการและเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันย่อมเปลี่ยนวิถีชีวิต วิถีสังคมและวิถีแห่งวิชาชีพไปบ้างตามสมควร อมรวิรัช นาคทรพรพ (2540 : 121-123) รายงานสรุปว่า ครูในยุคโลกาภิวัตน์นั้น ต้องเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และผู้จุดไฟแห่งการเรียนรู้ ฉะนั้นครูจะต้องเป็นผู้รอบรู้ในเนื้อหาวิชา ครูจะต้องแตกฉานในทักษะและวิธีหาความรู้สมัยใหม่และเป็นผู้ที่มีหูตากว้างขวางเกี่ยวกับแหล่งความรู้ต่างๆอีกทั้งยังต้องเป็นนักจิตวิทยาชั้นที่ที่สามารถกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้เด็กๆได้อีกด้วย

เพิ่มวุธ บุษปมาตะนัง (2542: 22-26) กล่าวถึงลักษณะครูในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ด้านข้อมูลด้านเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดีรอม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เป็นแหล่งความรู้สำหรับครูและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา
2. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม สนใจใคร่รู้ ค้นคว้า วิจัย พัฒนาตนเองและพัฒนางานในหน้าที่อยู่เสมอ
3. มีหัวใจเป็นนักปราชญ์ มีทักษะในการพูด ฟัง อ่าน เขียน รู้จักปรับบทบาทด้านต่างๆให้สมดุล
4. เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
5. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น ยึดรูปแบบการสอนแบบชิปปา(CIPPA)

6. ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

7. วัดและประเมินผลนักเรียนตามสภาพที่แท้จริง

ชนาธิป พรกุล (2543 : 6-7) กล่าวถึงความเป็นครูว่าควรมีคุณสมบัติที่สรุปได้ ดังนี้

1. มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างลุ่มลึก
2. ติดตามความก้าวหน้าในเทคนิควิธีสอนตลอดเวลา ครูจึงต้องเป็นสมาชิกของสมาคมหรือชมรมทางวิชาการ
3. เป็นแบบอย่างในการคิดการทำ
4. เป็นนักจิตวิทยาการเรียนรู้
5. เป็นนักเทคโนโลยีสารสนเทศ

6. เป็นผู้เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ

7. เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

สุทธิพร คล้ายเมืองปัก (2543: 38-39) ได้กล่าวถึงครูว่าต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สอนนักเรียน ได้ฝึกคิดและปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเองได้
2. เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้
3. เป็นนักวางแผนชั้นยอด เป็นนักคิดชั้นเยี่ยม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
4. เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รู้ทันข่าวสารใหม่ๆและทันสมัยอยู่เสมอ ด้วยการหาข้อมูลผ่าน

สารสนเทศใหม่ๆ

6. สามารถปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544 : 17) ได้กล่าวถึงครูในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนี้

1. ครูในอนาคตต้องเป็นนักเทคโนโลยีสารสนเทศไปในตัวด้วย เป็นเทคโนโลยีที่เป็นสหายนิตกับการศึกษาในปัจจุบัน และการเข้าถึงแหล่งความรู้ใหม่ๆในปัจจุบันล้วนแต่ต้องอาศัยเทคโนโลยีด้านนี้ทั้งสิ้น

2. ครูในอนาคตต้องเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ อันเป็นภาษาสากลที่จะช่วยถอดรหัสความรู้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต มัลติมีเดีย หรือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อื่นๆ

3. ครูในอนาคตต้องติดตามความก้าวหน้าในเทคนิควิธีการสอนต่างๆอยู่ตลอดเวลา ในอนาคตอาจมีสภาพาณอินเทอร์เน็ต หรือชมรมครูอินเทอร์เน็ตที่เปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคใหม่ๆผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

4. ครูในอนาคตต้องเป็นนักจิตวิทยาการเรียนรู้ชั้นเลิศ ที่สามารถพัฒนาศิษย์ให้ก้าวทันความรู้และปรับตัวกับชีวิตยุคโลกาภิวัตน์ได้

Gates (1995 : 187-188) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับครูในศตวรรษที่ 21 ว่า

“...ในภาวะการณ์ดำรงชีวิตที่ยู่ยากในทุกวันนี้ นักการศึกษาทั้งหลาย ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกท่ามกลางสภาพการณ์ต่างๆที่เป็นไป (Educator, like so many in today, are, among other things, facilitators.) ทำนองเดียวกับวิชาชีพต่างๆในยุคนี้ที่ทุกอาชีพต้องปรับตัวแล้วปรับตัวอีกตลอดเวลา ตามสถานะที่แปรเปลี่ยนไป ส่วนที่ต่างจากบางวิชาชีพก็คือ วิชาชีพการสอนในอนาคตนั้นมีลู่วางที่สคิลเฉกเช่น นวัตกรรมต่างๆ ที่ช่วยยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตนั้น ก็ยังช่วยส่งเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานทางการศึกษา นักการศึกษาต้องมุ่งมั่นที่จะนำพลังและการสร้างสรรค์มาสู่ห้องเรียน ใน

ทำนองเดียวกันสำหรับครู นอกจากจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับศิษย์แล้ว ครูต้องเป็นผู้มีสัมพันธภาพที่ดีเยี่ยมกับศิษย์ เพราะเด็กย่อมรักห้องเรียนที่สอนโดยผู้ที่คำนึงถึงความรู้สึกและศักยภาพของตน...”

บทบาท หน้าที่และความสำคัญของครู

บทบาทของครูในสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม วัฒนธรรม โดยที่แต่เดิมครูมักจะเป็นพระและผู้มีฐานะดี สอนเด็กด้วยความสมัครใจ เพราะต้องการอบรมให้คนได้ดีโดยไม่หวังสินจ้างรางวัล ทำด้วยความจรรยาโลงใจ มีความสำนึกในหน้าที่ และมีความรับผิดชอบ คนจึงยกย่องครูว่าเป็นปูชนียบุคคล และครูคือผู้อบรมสั่งสอนต่อจากบิดามารดา พิเศษ อนุกุล (2546 : 133) ยังได้กำหนดหน้าที่ที่สำคัญของ "ครู" ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ครูต้องศึกษาวิเคราะห์เพื่อทำความรู้จักกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถให้คำแนะนำได้ทุกเรื่อง ทุกเวลา
 2. ครูต้องค้นหาเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อครูจะได้คอยช่วยเหลือและแนะนำนักเรียน
 3. ครูต้องร่วมกับผู้เรียน ในการสร้างวิสัยทัศน์
 4. ครูต้องร่วมแผนการเรียนรู้กับผู้เรียน
 5. ครูต้องสรรหาและสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ไว้ให้พร้อม
 6. ครูต้องให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง
 7. ครูต้องเสริมพลังและสร้างกำลังใจให้แก่ผู้เรียน
 8. ครูต้องร่วมประเมินผลการเรียน โดยมีผู้ประเมินหลายฝ่าย ทั้งครู เพื่อน ผู้ที่เกี่ยวข้องและที่สำคัญที่สุด ผู้เรียนต้องประเมินผลด้วยตนเอง
 9. ครูต้องเก็บรวบรวมข้อมูลกระบวนการเรียน ตั้งแต่วางแผนตลอดจนถึงการประเมินผล และนำข้อมูลไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป
 10. ครูควรสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน
- ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544 : 20-26) กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของครูในปัจจุบัน กล่าวกว้างๆ ได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. บทบาทและความสำคัญต่อการสร้างเยาวชน

2. บทบาทและความสำคัญของครูในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
3. บทบาทและความสำคัญของครูในการรักษาชาติ
4. บทบาทและความสำคัญของครูในการเหยียวยาสังคม

บทบาทและหน้าที่ที่ครูพึงมีต่อนักเรียนนั้นเป็นด้านที่สำคัญที่สุด ครูจะต้องกระทำทุกวิถีทางที่จะให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนา เจริญก้าวหน้าไปในทางที่ถูกต้องและดีงาม โดยครูจะต้องเป็นสมาชิกที่มีค่าของครอบครัว โรงเรียน สังคม และในวงอาชีพครู เพื่อเป็นแบบอย่างและสร้างศรัทธาในแก่นักเรียนและชุมชน

ลักษณะครูที่ดี

ลักษณะครูที่ดีในทัศนะต่างๆ

พจนานุกรม (2542: 48-55) ได้กล่าวถึงครูที่ดีในทรรศนะนักการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. คุณสมบัตินี้ดี ครูที่ดีควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ คือมีความประพฤติดี มีสติปัญญาสูง มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีสุขภาพจิตที่ดี มีรูปร่างหน้าตาและบุคลิกภาพที่ดี ความตรงต่อเวลา และมีเจตคติต่อนักเรียนที่ดี มีความสามารถในการพูด
2. คุณสมบัตินี้ดีด้านงานอาชีพ ครูที่ดีควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ มีความรู้ในวิชาที่สอน มีความสามารถในวิชาที่สอน มีความคิดริเริ่ม มีความสนใจต่องานอาชีพ
3. ความสามารถในการดำเนินการสอน ได้แก่ มีความสามารถที่จะปรับบทเรียนให้เข้ากับนักเรียน ความสามารถที่จะเข้าใจนักเรียน และความสามารถในการดำเนินการสอน
4. ความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ต่อคณะครูด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารและความสัมพันธ์ระหว่างครูกับบุคคลภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 :7) ได้กำหนดตัวชี้ลักษณะครูที่ดี ไว้ตามลำดับดังนี้

1. ต้องมีความรักและมีความเข้าใจเด็ก มีความเมตตา ปรารถนาดีและรักเด็ก
2. ยิ้มแย้ม แจ่มใส น่าศรัทธา มองโลกในแง่ดี
3. เสียสละ อุทิศเวลา เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและเห็นแก่ประโยชน์ที่เกิดกับเด็กมากกว่าของตน

4. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข
6. ซื่อสัตย์ อุดทน มีความขยันหมั่นเพียร จริงใจ ตั้งใจค้นหาศักยภาพของเด็ก
7. ตั้งใจสอน มีความสามารถในการปฏิบัติการสอน มีการพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง
8. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถวิเคราะห์หลักสูตรเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริง

ในการจัดการเรียนการสอน

9. ตรงต่อเวลา จัดสรรเวลาและกิจกรรมอย่างเป็นระบบ
10. มีความรับผิดชอบมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาให้นักเรียนเป็นรายบุคคล
11. รักและศรัทธาในวิชาชีพ
12. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แต่งกายและวางตนอย่างเหมาะสม
13. ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของคนอื่น
14. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและเชื่อว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้
15. เป็นนักประสานร่วมมือกับชุมชน ได้อย่างสร้างสรรค์

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2543: 2-13) ได้สรุปและสังเคราะห์ลักษณะของครูที่ดีตามพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานแก่ครูอาวุโสของคุรุสภาเพื่อ เป็นหลักปฏิบัติ 4 ประการ คือ

1. ครูต้องมีความรักและเมตตาต่อศิษย์หรือผู้เรียน
2. ครูต้องมีความเสียสละและอดทน
3. ครูต้องทำความดีเพื่อความดี มิใช่เพื่อยศศักดิ์ ความร่ำรวยหรือประโยชน์ทางวัตถุ

อื่นใด

4. ครูต้องถึงพร้อมด้วยความรู้ ความดีและความสามารถ

Hessong and Weeks (1987:425-457 อ้างถึงใน ชีรศักดิ์ อัครบวร, 2544 : 66-67) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ (Being Knowledge able) มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาการต่างๆ
2. เป็นผู้มีอารมณ์ขัน (Being Humorous) คือผู้ที่สามารถสอดแทรกอารมณ์ขันหรือ

ทำให้การสอนสนุกสนาน

3. เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นผ่อนปรน (Being Flexible) การมีความสามารถในการ

เปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้เหมาะสมกับการสอนได้

4. เป็นผู้มีความตั้งใจทำงานให้ถึงขีดสุด (Being Upbeat) เป็นผู้ที่ยินดีในภารกิจทางการสอน ไม่มองว่าการสอนเป็นเพียงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้นแต่จะยินดีเมื่อได้สอน
5. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (Being Honest) ความซื่อสัตย์จริงใจเป็นสิ่งที่ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ
6. เป็นผู้มีความชัดเจน (Being Clear and Concise) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน
7. เป็นคนเปิดเผย (Being Open) เป็นคนที่ไม่ทำตัวลึกลับเจ้าเล่ห์ไม่หน้าไหว้หลังหลอก เต็มใจเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้
8. เป็นผู้มีความอดทน (Being Patient) เป็นผู้มีความเพียรพยายามหรือขยันขันแข็งและอดทนต่อพฤติกรรมต่างๆของศิษย์อีกด้วย
9. เป็นแบบอย่างที่ดี (Being a Role Model) ครูเป็นบุคคลที่ต้องกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม
10. เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้ (Being Able to Relate Theory to Practice) การนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น บางครั้งสภาพการจริงไม่เหมือนกับทฤษฎีที่เรียนมา ครูต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีไปใช้ได้อย่างเหมาะสม
11. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Being Self Confident) ครูต้องสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการสอนให้มากที่สุด ครูต้องเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนสอนด้วย
12. เป็นผู้มีความสามารถในศิลปะวิทยาการหลายๆด้าน (Being Diversified) ครูที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความรู้และความสามารถในวิทยาการอื่นๆด้วย ความสามารถพิเศษเฉพาะตัว จะช่วยให้ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูจะต้องใช้เพื่อช่วยให้งานในหน้าที่ครูมีประสิทธิภาพ
13. เป็นผู้แต่งกายเหมาะสมและมีสุขอนามัยส่วนบุคคลดี (Being Well Groomed and Having Personal Hygiene) ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและสะอาดอยู่เสมอ นอกจากนี้สุขอนามัยส่วนบุคคลของครูเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ สุขภาพของครูมีผลให้การสอนประสบความสำเร็จด้วยดี

จรรยาบรรณของครู

จรรยาบรรณครู หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติหรือการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู เพื่อรักษาหรือส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของความเป็นครู

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2543 : ก) ได้กล่าวถึง จรรยาบรรณครู 2539 ไว้ดังนี้

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้อาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติดี ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งกาย วาจาและจิตใจ
4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญ ทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ให้ศิษย์กระทำใดๆอันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครู และชุมชนในการสร้างสรรค์
9. ครูเป็นผู้ประสงค์ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 :15-18) เป็นกฎหมายว่าด้วยการศึกษาของชาติฉบับแรก มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา โดยมีสาระที่ใช้เป็นกรอบในการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในส่วนที่เป็นความมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษา สิทธิและหน้าที่ของการศึกษา ระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งยิ่งใหญ่ของชาติ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องทำความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุผลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองและสังคม ได้แก่ ตนเอง สังคม ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้และความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงาน ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้

คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ สวนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวาระหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวาระหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาชาติ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา 10 วรคสอง วรคสาม และวรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพ สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้าน ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูงและการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

แนวการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนต้องศึกษาวิเคราะห์ จุดหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

จากผู้ออกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน โดยดำเนินการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 25-26)

1. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียน การสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียน แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

2. คิดค้นเทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆและนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่างๆเช่นความรู้ความสามารถ ด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสังคม

3. จัดกระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือก นำมาใช้หรือปรับใช้ โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม กระบวนการ เรียนรู้ที่มีความสุข ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดการประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ใ้รู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน คิด วิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ลักษณะของโครงงาน เป็นของการศึกษา ค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษา วิเคราะห์ ใช้ทักษะ กระบวนการ

3.2 การจัดการเรียนรู้โดยการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือการ พัฒนาพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มร่วมกันเรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของ ตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง จนสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการปฏิบัติงาน ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติ

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด มีวิธีการหลากหลาย วิธีการหนึ่ง คือ การใช้คำถาม การตั้งคำถามโดยใช้หมวดความคิด 6 ใบ เป็นการใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและ วิธีการต่างๆกระตุ้นให้นักเรียนคิด ลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงการ ฯลฯ นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรมในกระบวนการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษา ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้เถียง การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวด การอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรมของการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลังกิจกรรม การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่างๆ และยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่าน พิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณคดีและวรรณกรรมอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรม ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ทั้งนี้จะเกิดผลทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

3.7 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิตและศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดการแสดง เป็นต้น และชุมชนจะต้องร่วมกันจัดทำกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรคำนึงดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 31-32)

- กระบวนการเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมทั้งวุฒิภาวะของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดคำนวณพื้นฐาน มีความสามารถในการคิดในใจ ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

- การจัดเนื้อหาสาระทางคณิตศาสตร์ต้องคำนึงถึงความง่ายยาก ความต่อเนื่อง และลำดับขั้นของเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงลำดับขั้นของการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รวมทั้งปลูกฝังนิสัยให้รักในการศึกษาและแสวงหาความรู้ทางคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

- การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่สมดุลทั้งสามด้าน คือ

ด้านความรู้ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 5 สาระ ดังนี้

1. จำนวนและการดำเนินการ
2. การวัด
3. เรขาคณิต
4. พีชคณิต
5. การวิเคราะห์ข้อมูลละความน่าจะเป็น

ด้านทักษะ/กระบวนการ ประกอบด้วย 5 ด้านทักษะ/กระบวนการที่สำคัญดังนี้

1. การแก้ปัญหา
2. การให้เหตุผล
3. การสื่อสาร การสื่อความหมายและการนำเสนอ
4. การเชื่อมโยง
5. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ได้แก่

1. ตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์
2. สามารถทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย รอบคอบ มีความรับผิดชอบ มี

วิจารณ์ญาณ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

- การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน การสอน รวมทั้งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ทางคณิตศาสตร์พื้นฐานที่ สำคัญและจำเป็น ทั้งนี้ควรให้การสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถดำเนินการวิจัยและพัฒนาการเรียน การ สอนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

- การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทุกสถานที่ ควรมีการประสาน ความร่วมมือกับหน่วยงานและบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคณิตศาสตร์ เช่น สถานศึกษา โรงเรียน บ้าน สมาคม ชมรม ชุมชน ห้างสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนคณิตศาสตร์ ห้องกิจกรรมคณิตศาสตร์ หรือห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ มุมคณิตศาสตร์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ศึกษานิเทศก์และภูมิ ปัญญาท้องถิ่น

- การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจ มีความถนัด หรือมีความสามารถ ทางคณิตศาสตร์และต้องการเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้น ให้ถือเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องจัด หน่วยการเรียนรู้ โปรแกรมการเรียนการสอนหรือรายวิชาที่มีความเข้มข้นให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพิ่มเติมให้เต็มศักยภาพ ตามความถนัด ความต้องการ ความสนใจ และ ความแตกต่างระหว่างบุคคล

กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ โดยมนุษย์ใช้กระบวนการสังเกต สืบสวน ตรวจสอบและทดลองเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและนำผลมาจัดระบบ หลักการ แนวคิดและทฤษฎี ดังนั้นการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้เรียนรู้และค้นพบ ด้วยตนเองมากที่สุด นั่นคือ ให้ได้ทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ ตั้งแต่วัยเริ่มแรกก่อนเข้าเรียน เมื่ออยู่ ในโรงเรียนและเมื่อออกจากโรงเรียนไปประกอบวิชาชีพแล้ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 28-29)

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิทยาศาสตร์มีเป้าหมายสำคัญดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจหลักการ ทฤษฎีพื้นฐานของกลุ่มวิทยาศาสตร์
2. เพื่อให้เข้าใจขอบเขต ธรรมชาติและข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์
3. เพื่อให้มีทักษะที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าและคิดค้นทางวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี

4. เพื่อพัฒนากระบวนการคิด จินตนาการ ความสามารถในการแก้ปัญหา ทักษะการ สื่อสาร ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และความสามารถในการตัดสินใจ

5. เพื่อให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มวลมนุษย์และสภาพแวดล้อมในเชิงที่มีอิทธิพลและผลกระทบซึ่งกันและกัน

6. เพื่อนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและการดำรงชีวิต

7. เพื่อให้เป็นคนมีเหตุผล ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา สนใจ และใฝ่รู้ในเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิทยาศาสตร์ในทุกระดับจึงต้องดำเนินการที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาที่สมบูรณ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิทยาศาสตร์ที่เน้นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยกิจกรรมหลากหลาย กิจกรรมที่จะจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้มีหลากหลาย เช่น

- กิจกรรมภาคสนาม
- กิจกรรมการสังเกต
- กิจกรรมการแก้ปัญหา
- กิจกรรมสำรวจตรวจสอบ
- กิจกรรมการทดลอง
- กิจกรรมสืบค้นข้อมูล ทั้งจากที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล เอกสารในห้องสมุด

หรือหน่วยงานในท้องถิ่น จนถึงการสืบค้นทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

- กิจกรรมค้นคว้าจากสื่อต่างๆและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- กิจกรรมโครงงาน
- กิจกรรมอภิปราย

ฯลฯ

ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะประสบการณ์เดิม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมต่างกันที่ผู้เรียนได้รับรู้มาแล้วก่อนเข้าสู่ห้องเรียน การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นระหว่างที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยตรงในการทำกิจกรรมการเรียนเหล่านี้ จึงจะมีความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้พัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงและคาดหวังว่ากระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข

กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองที่ได้เรียนรู้ ผู้เรียนต้องได้เรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนกว้างและลึกและจัดในทุกภาคและทุกชั้นปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 33-35)

หลักการสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนที่มีความหมาย โดยเน้นแนวคิดที่สำคัญๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ทั้งในและนอกโรงเรียนได้ เป็นแนวคิด ความรู้ ที่คงทน ยั่งยืน มากกว่าที่จะศึกษาในสิ่งที่เป็นเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงที่มากมายกระจัดกระจายแต่ไม่เป็นแก่นสาร ด้วยการจัดกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียนและด้วยการประเมินผลที่ทำให้ผู้เรียนต้องใส่ใจในสิ่งที่เรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาได้เรียนรู้ และสามารถทำอะไรได้บ้าง

2. จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการ การบูรณาการตั้งแต่หลักสูตร หัวข้อที่จะเรียน โดยเชื่อมโยงเหตุการณ์ พัฒนาการต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโลกเข้าด้วยกัน บูรณาการความรู้ ทักษะค่านิยม และจริยธรรมลงสู่การปฏิบัติจริงด้วยการใช้แหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ และสัมพันธ์กับวิชาต่างๆ

3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนา ค่านิยม จริยธรรม จัดหัวข้อหน่วยการเรียนที่สะท้อน ค่านิยม จริยธรรม ปทัสถานในสังคม การนำไปใช้จริงในการดำเนินชีวิต ช่วยผู้เรียนให้ได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ยอมรับและเข้าใจในความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนและรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

4. จัดการเรียนการสอนที่ท้าทาย คาดหวังให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทั้งในส่วนตัวตนและการเป็นสมาชิกกลุ่ม ให้ผู้เรียนใช้ชีวิตการสืบเสาะ จัดการกับการเรียนรู้ของตนเอง ใส่ใจและเคารพในความคิดของผู้เรียน

5. จัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิด ตัดสินใจ สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดการตนเองได้ มีวินัยในตนเองทั้งด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต เน้นการจัดกิจกรรมที่เป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ ความสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

ครูผู้สอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้ แม้ว่าจะไม่ใช่เด็กทุกคนที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนในระดับที่เท่ากัน

การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ครูผู้สอนจะใช้วิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกันเหมือนกับการสอนอื่นๆ เพราะเหตุว่าไม่มีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว การสอนที่ดีคือการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนและนักการศึกษาในปัจจุบันรู้ว่า การพัฒนารูปแบบการสอนแบบต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับครูผู้สอนซึ่งมีบุคลิกภาพต่างกัน ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันและบริบทที่แตกต่างกัน เป็นสิ่งที่ทำได้ ครูผู้สอนบางคนหรือบางกลุ่มอาจชอบใช้วิธีสอนด้วยการอภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนบางคนและบางกลุ่มอาจชอบใช้ทั้งสองวิธี อย่างไรก็ตาม ตัวครูผู้สอนเองก็จะต้องมีความยืดหยุ่น ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนบ้าง พร้อมทั้งมีการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าได้เป็นอย่างดี

การสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ด้วยการสอนแบบบูรณาการและการแบบแยกรายวิชา ด้วยเหตุผลที่ว่า การสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมด้วยวิธีการบูรณาการนั้น มีเหตุผลที่สนับสนุนอย่างน้อย 3 ประการ คือ ความเหมาะสมทางด้านปรัชญา ความเหมาะสมทางด้านจิตวิทยาและความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของวิชาความรู้สมัยใหม่ กล่าวคือ

1. เหตุผลในด้านความเหมาะสมทางด้านปรัชญา เนื่องจากการจัดการศึกษาภาคบังคับนั้น เรื่องที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จะต้องมีประโยชน์ ทั้งต่อตัวผู้เรียนและสังคมโดยรวมและผู้เรียนเองก็ต้องการความแน่ใจว่า สิ่งที่เขาถูกบังคับให้เรียนนั้น จะต้องเกิดประโยชน์แก่ตัวเขาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ดังนั้นการสอนแบบบูรณาการจึงมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งในการพัฒนาตนเองและสังคม

2. เหตุผลในด้านความเหมาะสมทางด้านจิตวิทยา การสอนแบบบูรณาการเป็นการสอนที่พยายามจะตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากเด็กจะมองโลกเป็นหน่วยเดียว แต่มักจะตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับทุกเรื่องทุกวิชา ดังนั้นบทบาทของครูที่ควรจะทำก็คือ ครูผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์และช่วยชี้แนะ ช่วยเหลือวิธีการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบที่มาจากความรู้หลายๆด้านหลายวิชา รวมทั้งขั้นตอนในกระบวนการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้เรียนด้วย

3. เหตุผลในด้านความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของวิชาความรู้สมัยใหม่ปัจจุบันวิชาต่างๆ จะมีการเชื่อมโยงความรู้เข้าด้วยกันทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆขึ้นหลายวิชา เช่น ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์การเกษตร ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ฯลฯ และโดยเฉพาะคำว่า “สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม” ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นสนามวิชาที่ประกอบด้วยวิชาต่างๆที่แยกเป็นอิสระต่อ

กัน แต่ในแต่ละวิชานั้นก็ยังมีเนื้อหาจากหลายสาขาวิชาอยู่ ทั้งในส่วนสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์

กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายในการดำรงและการสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้ยั่งยืน ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาความมั่นใจในตนเอง และความสามารถของตนเอง เกิดวิธีการเรียนรู้ด้วยพลัง มีความสามารถในการนำความรู้ และทักษะ ไปประยุกต์ ช่วยผู้เรียนให้เกิดความตระหนักและรับผิดชอบต่อสุขภาพ และสมรรถภาพทางกายของตนเอง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นใจในชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและความปลอดภัยของผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นไทย

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จึงต้องจัดเป็นกระบวนการที่หลากหลาย ต่อเนื่อง เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เน้นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ตั้งแต่การวางแผน การฝึกปฏิบัติ การตรวจสอบ และการประเมินผล ให้ครอบคลุมกิจกรรมสุขภาพทั้งด้านป้องกัน ส่งเสริมและดำรงสุขภาพ โดยการใช้วิธีการเรียนอย่างมีชีวิตชีวา ให้ผู้เรียนฝึกความรับผิดชอบต่อ ฝึกทักษะการคิด ทักษะการจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเผชิญสถานการณ์ การเรียนรู้จากปัญหาและประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง หมั่นฝึกฝนและเอาใจใส่ดูแลสุขภาพตนเอง และความแข็งแรงของร่างกาย เข้าร่วมในกิจกรรมพลศึกษา และกีฬาประเภทบุคคลและประเภททีม ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการฝึกฝนเองตามกฎ กติกา ระเบียบ และหลักการวิทยาศาสตร์ ได้แข่งขันและได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม และยอมรับว่าตนเองมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะสุขภาพและความปลอดภัยของผู้อื่นด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 28-29)

กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศิลปะ

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง ใจ กายและเรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการให้ผู้เรียนขวนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบต่อ ความกล้าแสดงออกและเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จึงเพิ่มประสบการณ์การทำงานจริงตามสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้นตามช่วงชั้นปี

ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาทางอารมณ์เห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อการแสดงออกอย่างเป็นอิสระ เพื่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้จริง เพิ่มโครงงานตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีเสรีภาพในการเรียนและแสวงหาความรู้ได้ตามต้องการ

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 25-26)

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียน

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีการใช้ข้อมูลทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเองและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการตัดสินใจ เลือกยุทธศาสตร์กระบวนการ ประเมินตนเอง วางแผนปฏิบัติงาน ลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบและปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ

- คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวคิดใหม่

แสวงหาพิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย ประยุกต์ปรับเข้าหาแนวทาง สืบหาทางเลือกที่เหมาะสม ตั้งข้อตกลงร่วมกัน

- คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบ ทำให้ชัดเจน จัดระบบ ให้เหตุผล วิเคราะห์ ทำให้กระจ่างชัด ตั้งสมมติฐาน ทำนาย ประเมิน สังเคราะห์

- คิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) ด้วยการตั้งคำถามถามตนเอง เชื่อมโยงความคิด ก่อนหน้าความคาดหวังและประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน ประเมิน วิเคราะห์ตั้งสมมติฐาน แสวงหาพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะด้วยวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผล สัมผัสจริงและสรุปด้วยตนเองเป็นประสบการณ์ตรง

3. การเรียนรู้แบบการประเมินตนเอง (Self Assessment)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่มีการลำดับขั้นตอนไว้ชัดเจนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองหรือประเมินเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล

4. การเรียนรู้แบบการแก้ปัญหา (Problem-based Learning)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่เน้นผู้เรียนได้ศึกษาและหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหา ค้นหาวิธีการแก้ปัญหา ด้วยวิธีและขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา (Multidisciplinary Approach) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่สามารถบูรณาการ การเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ

กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1. กลวิธีการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี

กลวิธีการจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สำหรับกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี แนวความคิดหลัก (Main Concept) ของกลวิธีการเรียนรู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 25-26)

- 1) จัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมของการพัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียน คือผู้เรียนต้องมีทั้งความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม
- 2) การจัดการเรียนรู้ต้องกำหนดเป็นงาน (Task) โดยแต่ละงานต้องเป็นไปตามโครงสร้างการเรียนรู้กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีทั้ง 7 หัวข้อ ดังนี้
 - 2.1 ความหมายของงาน
 - 2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของงาน
 - 2.3 มีทฤษฎีสันับสนุนหลักการของงาน
 - 2.4 วิธีการและขั้นตอนของการทำงาน
 - 2.5 กระบวนการทำงาน การจัดการ เทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ละแนวทางในการประกอบอาชีพ
 - 2.6 การนำเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ
 - 2.7 คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในการทำงานและประกอบอาชีพ

ผู้สอนสามารถสอนแต่ละงานครบหรือไม่ทั้ง 7 หัวข้อก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะงาน แต่ทั้งนี้จะต้องสอนครบทั้งมาตรฐานด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม
- 3) การจัดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถนำความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม จากสาระภายในกลุ่มมาบูรณาการกันได้ หรือนำกลุ่มสาระจากวิชาอื่นๆมา

บูรณาการกับกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานตามกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น กระบวนการทำงาน กระบวนการคิด กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ฯลฯ จนเกิดทักษะในการทำงานและได้ชิ้นงานรวมทั้งสร้างและพัฒนางานและวิธีการใหม่

4) จัดการเรียนรู้ได้ทั้งภายในชั้นเรียนและภายนอกชั้นเรียน โดยจัดในสถานปฏิบัติงาน แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของสถานศึกษา ผู้เรียน และดุลยพินิจของผู้สอน โดยคำนึงถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี

5) จัดการเรียนรู้โดยกระตุ้นผู้เรียน กำหนดงานที่มีความหมายกับผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ ความสำคัญ เห็นคุณค่า ย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

6) จัดการเรียนรู้โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความพร้อมทางร่างกาย อุนิสัย สติปัญญา และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี มีรูปแบบดังนี้

1. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนที่มุ่งเน้น ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริงๆ มีขั้นตอนอย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ

- 1.1) ขั้นศึกษาและวิเคราะห์
- 1.2) ขั้นวางแผน
- 1.3) ขั้นปฏิบัติ
 - ผู้สอนให้คำแนะนำ
 - ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ
 - ผู้เรียนฝึกฝน
- 1.4) ขั้นประเมิน/ปรับปรุง

2. การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า เป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่สนใจ จากแหล่งความรู้ต่างๆที่สามารถสนองแรงจูงใจ ใฝ่รู้อยู่ของตนเอง ทั้งนี้ผู้สอนควรให้ผู้เรียนเรียงกระบวนการแสวงหาความรู้ เสนอต่อผู้สอนหรือกลุ่มผู้เรียน

3. การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 3.1) ครูผู้สอนสร้างกิจกรรม โดยที่กิจกรรมนั้น อาจจะเชื่อมโยงสถานการณ์ของผู้เรียนหรือเป็นกิจกรรมใหม่ หรือเป็นประสบการณ์ในชีวิตประจำวันก็ได้
- 3.2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจากข้อ 3.1) โดยการอภิปรายการศึกษารณคดีตัวอย่าง หรือการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ
- 3.3) ผู้เรียนวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม ว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุอะไร
- 3.4) สรุปผลที่ได้จากข้อ 3.3) เพื่อนำไปสู่หลักการ/แนวคิดของสิ่งที่ได้เรียนรู้
- 3.5) นำหลักการ/แนวคิดจากข้อ 3.4 ไปใช้กับกิจกรรมใหม่หรือกิจกรรมอื่นๆ หรือสถานการณ์ใหม่ต่อไป

4. การเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม

เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้มีการเลือกใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ ในการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ผู้สอนจำเป็นต้องรู้ความแตกต่างระหว่างเทคนิคการสอน วิธีสอนและแนวคิด ทฤษฎี ซึ่งเป็นที่มาของวิธีสอนแบบต่างๆ เพื่อจะได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของคำทั้งสามตามระดับชั้น วิธีสอนบางวิธีเป็นที่นิยมใช้กันอยู่นาน บางวิธีถูกนำมาใช้เพียงช่วงเวลาหนึ่ง แล้วก็เสื่อมความนิยมไป การที่วิธีสอนแต่ละวิธีไม่ได้รับความนิยมต่อเนื่อง เพราะมีความล้มเหลวในการปฏิบัติจริง แต่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลง ด้านแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ด้านจิตวิทยา ด้านภาษาศาสตร์ และด้านการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 34-36)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดจากยุคสมัยต่างๆ ของนักปรัชญา นักจิตวิทยาและนักภาษาศาสตร์ ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาหลายแนวทาง ที่ได้พัฒนาได้หลายรูปแบบตามยุคสมัยจนถึงแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่มีลักษณะเด่นชัด คือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered)

การจัดการเรียนการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการฝึกปฏิบัติ มีการนำภาษาไปใช้ได้จริงตามหน้าที่ของภาษาในการสื่อความหมาย โดยที่มีเป้าหมายอยู่ที่การใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสภาพสังคม ดังนั้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จะมุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกใช้ภาษาให้มาก

และให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ผู้สอนจึงควรเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัย และระดับขั้นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles) ได้แก่ กลยุทธ์ในการสื่อสาร ทักษะการจำ ทักษะการถาม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การประเมินตนเอง การวางแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง การใช้วิธีเรียนแบบต่างๆ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ ได้เหมาะสมกับตนเองตามระดับขั้น

ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า วิธีสอนใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด และสมบูรณ์แบบที่สุด เพราะแต่ละวิธีต่างก็มีจุดดีและจุดด้อย ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษา วิวัฒนาการของทฤษฎีการเรียนรู้ และวิธีสอน เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ เข้าใจเหตุผลและมองเห็นความจำเป็นในการที่จะต้องปรับเปลี่ยนและประยุกต์วิธีสอนของตน เพื่อสามารถเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาในแต่ละระดับขั้น ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและเกิดศักยภาพสูงสุดตามความสามารถของแต่ละคน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระวิชา จะต้องจัดเนื้อหา สาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกสาระวิชา

เทคนิคการจัดการเรียนรู้

1. การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้แก่

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Self – Direct Learning)

เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริงเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ตามอัธยาศัยโดยการศึกษาจากแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความต้องการซึ่งครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น

ทัศนศึกษานอกสถานที่ (Field Trip)

เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยลักษณะการเรียนรู้แบบประจักษ์แจ้งและเห็นจริง สัมผัสและต้องกับสภาวะจริง ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้การเรียนรู้ติดแน่นยาวนานเพราะเป็นการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมมีความชัดเจน

การเรียนรู้จากห้องสมุด (Library Study)

เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้เสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้า อันจะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ต่อไป เนื่องจากเชื่อว่าห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา ดังนั้นวิธีการศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้อย่างกว้างขวางจากแหล่งความรู้นี้

งานวิเคราะห์ภาคสนาม (Force Field Analysis)

เป็นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองภายหลังจากที่ได้ให้ความรู้ภาคทฤษฎีผ่านไปแล้ว เช่น ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้ความรู้การเขียนจดหมาย การแต่งเรียงความ หลังจากนั้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความหมายและยั่งยืน

การวิเคราะห์แหล่งข้อมูล (Resources Identified)

เป็นการฝึกให้ผู้เรียนคิด ตัดสินใจเลือกแหล่งความรู้ด้วยตนเอง

การสอนแบบให้เรียนโดยอิสระ (Freedom Learning)

เป็นการที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการกำหนดเรื่องที่จะเรียนรู้และแสวงหาความรู้คำตอบด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้คอยให้คำปรึกษาเท่านั้น

ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)

ลักษณะสำคัญของการสอนวิธีนี้คือ ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมและศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น รู้จักแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ รับผิดชอบและรู้จักร่วมมือ โดยการศึกษาแบบนี้เป็นการศึกษาที่ให้ความเป็นอิสระแก่ผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนจากศูนย์การเรียนรู้ใดก่อนหลังก็ได้ โดยในแต่ละศูนย์จะมีเนื้อหาสาระการประเมินผลอันเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนที่เข้ามาเรียนในเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้ ครูเป็นเพียงผู้ประสานเท่านั้น ประเภทของศูนย์การเรียนรู้มี 2 ประเภทคือ

- การจัดศูนย์การเรียนรู้ในชั้นเรียน ได้แก่ มุมวิชาการต่างๆ ด้านข้างหรือหลังชั้นเรียน เหมือนที่ครูเคยทำกันมา ซึ่งมักจะทำกันตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อตกแต่งชั้นเรียน

- การจัดศูนย์การเรียนรู้แบบเอกเทศ เป็นการจัดชั้นเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มกิจกรรมเป็นหน่วยๆ โดยเฉพาะสำหรับการเรียนโดยวิธีนี้ ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนสำหรับการสอนที่แท้จริง

การเรียนรู้ตามความสนใจ

เป็นการส่งเสริมให้เด็กค้นพบองค์ความรู้และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้ โดยการเรียนรู้นี้จะให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มตามวิชาที่ชอบและค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ตามศักยภาพของตน นำข้อมูลที่ได้พูดคุยและสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ในการสร้างองค์ความรู้ของกลุ่มตัวเองขึ้นมาได้

2. การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ

เกมการศึกษา (Educational Game)

เกมการศึกษาถือเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวา การเล่นเกมอาจให้ผู้เรียนช่วยกันคิดหรือครุ่นคิด สมมติเกมขึ้นเองหลายๆ เกม แล้วให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเลือกก็ได้ การสอนด้วยเกมจะทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจตลอดและรู้จักกฎกติกา มีน้ำใจต่อกันด้วย เกมการศึกษาสามารถนำมาปรับประยุกต์สอนได้ทุกวิชา เพียงแต่ครูต้องเป็นนักแสวงหาคิดค้นเรื่องเกมอยู่เสมอ จะทำให้มีเกมใช้ประกอบการสอนได้จำนวนมาก

สถานการณ์จำลอง (Simulation)

กิจกรรมนี้คล้ายกับเกม แต่สถานการณ์จำลองจะเน้นที่การแสดง การตีบทบาท ตามสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ผู้สอนสามารถนำเรื่องจากทุกวิชามาแปลเป็นสถานการณ์จำลองได้ อาจให้ผู้เรียนสร้างสถานการณ์หรือครูเป็นผู้สร้างหรือทั้งสองฝ่ายร่วมกันกำหนดสถานการณ์ขึ้นแล้วให้นักเรียนแสดงตามตัวละครในเรื่อง

กรณีตัวอย่าง (Case Study)

กรณีตัวอย่างเป็นการยกเอาสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งมาให้ให้นักเรียนช่วยกันศึกษา วิเคราะห์อภิปรายและซักถามเพื่อสรุปสาระสำคัญและองค์ความรู้ร่วมกัน

บทบาทสมมติ (Role play)

วิธีการนี้หมายถึงการนำเนื้อหาสาระมาเขียนเป็นเรื่องราว มีการกำหนดตัวละคร เช่นเดียวกับการเล่นสถานการณ์จำลอง มีการเล่นการแสดงไปตามบทบาทที่กำหนดไว้ในเรื่อง มีการนำการแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาใช้เป็นพื้นฐานในการให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจแก่นักเรียนในเรื่องปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยอาจเลือกปัญหาที่พบบ่อยๆ หรือเรื่องที่เข้าใจยาก สับสน และทำการกำหนดตัวบุคคลที่แสดงให้เห็นเหมาะสมกับบทบาทนั้น

โครงการ (Project)

จากผลการวิจัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 :4) พบว่า โครงการเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการเลือกหัวข้อการทำโครงการเอง ค้นคว้าหาความรู้ วิเคราะห์วิจารณ์ บูรณาการองค์ความรู้ภายในขอบเขตทางเลือกที่ตนเองคัดสรรเองซึ่งสามารถจัดได้หลายรูปแบบ เป็นการปูพื้นฐานสู่การเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพ เป็นการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Activity-based Learning) ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างอิสระ (Independent Learning) หรือการเสาะแสวงหาความรู้ โดยกระบวนการกลุ่ม (Group investigation) สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านทักษะสังคม ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพได้ทั้งสิ้น และเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ส่งเสริมความรับผิดชอบสูง การเรียนรู้แบบนี้กำลังเป็นที่นิยม ทั้งนี้เพราะเป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เลือกเรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งอาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้

โครงการสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- โครงการตามสาระการเรียนรู้ เป็นโครงการที่ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่จะเรียนรู้จากเนื้อหาที่เรียนในชั้นเรียนมากำหนดเป็นหัวข้อโครงการ โดยบูรณาการความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ไปค้นคว้าในสาระการเรียนรู้ที่สนใจเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- โครงการตามความสนใจ เป็นโครงการที่ผู้เรียนสนใจจะศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ อาจเป็นเรื่องในชีวิตประจำวัน สภาพสังคมหรือประสบการณ์ที่ยังต้องการคำตอบข้อสรุป ซึ่งอาจอยู่นอกเหนือสาระการเรียนรู้ในบทเรียน แต่ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปแสวงหาคำตอบในเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ

การทดลอง (Experimentation)

การทดลองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติแสวงหาความรู้ คำตอบของสถานการณ์ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเกิดความซาบซึ้งจากผลงานที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ครูสามารถนำกิจกรรมนี้ไปใช้สอนได้หลายวิชา โดยเฉพาะกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ เป็นต้น

ศิลปะสร้างสรรค์ (Creative Art)

เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างอิสระเป็นของตัวเอง งานชนิดนี้ถือว่ายืดหยุ่นเป็นสำคัญวิธีหนึ่ง เพราะผู้เรียนสามารถสร้างงานได้ตามความต้องการของตนเอง มีอิสระทางความคิด โดยเฉพาะงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์งานของตนเองได้อย่างไม่จำกัด

การสอนเขียนแบบบุคลาธิษฐาน

คือ การเขียนโดยกล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือสิ่งมีชีวิตแต่ไม่ใช่คน ผู้เขียนต้องสอดใส่ดวงวิญญาณความรู้สึกนึกคิดลงไปในสิ่งนั้นๆ เพื่อให้สิ่งนั้นๆ ได้แสดงกิริยาอาการต่างๆ ออกมาได้เหมือนคน โดยในระยะเริ่มแรกครูอาจใช้ตัวอย่างจากหนังสือต่างๆ โดยยกส่วนที่เป็นบทสนทนามา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเขียนจากผู้เขียนเมื่อผู้เรียนสามารถเขียนด้วยตนเองได้

การเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะของซิมพ์สัน (Instruction Model

Based on Simpson's Processes for Psycho-Motor Skill Development)

รูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความชำนาญ โดยผู้เรียนรับรู้จากการสังเกตการทำงานและปรับตัวเพื่อให้พร้อมในการทำงานทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ เมื่อถึงขั้นตอนการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ผู้เรียนอาจใช้วิธีการเลียนแบบหรือลองผิดลองถูกในการกระทำนั้น จนสามารถตอบสนองได้ถูกต้อง และทำการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ และเกิดการประยุกต์ใช้ทักษะในเหตุการณ์ที่หลากหลาย

การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow's Instruction Model for

Psychomotor Domain)

จากงานวิจัยของทิสนา แคมณี (2545 :3) พบว่า เป็นรูปแบบที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการปฏิบัติงานโดยสังเกตและเลียนแบบในขั้นตอนหลักๆ ของการทำงาน และลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอนหรือคู่มือและเรียนรู้จากการกระทำตาม เมื่อสามารถทำตามได้อย่างถูกต้องแล้วการทำการฝึกโดยไม่ต้องมีแบบให้เห็น จนเกิดความชำนาญในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยธรรมชาติ

การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies's Instruction Model for

Psychomotor Domain)

เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก โดยการเรียนรู้ทักษะจากการสาธิต ให้ผู้เรียนได้ดูทั้งกระบวนการทำงานโดยก่อนการสาธิตจะมีการแนะนำผู้เรียนในการสังเกต เพื่อชี้จุดสำคัญที่ควรสนใจเป็นพิเศษ และให้ผู้เรียนปฏิบัติในทักษะย่อยต่างๆ โดยผู้สอนทำหน้าที่แนะนำจุดที่ผู้เรียนติดขัด แนะนำเทคนิควิธีการที่ทำให้การทำงานดีขึ้น

3. การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่ม

การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group Discussion)

การสอนแบบอภิปรายเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์และการตีความของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของการแสดงความคิดเห็น และตระหนักในคุณค่าของบทบาทกลุ่มที่มีผลต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองและผู้อื่น

การอภิปรายมี 2 แบบ คือ อภิปรายแบบมีการชี้แนะซึ่งครูจะแนะกระบวนการทีละขั้นโดยใช้คำถามกระตุ้นความคิด และอภิปรายแบบเปิด ที่เป็นการอภิปรายที่ครูให้อิสระผู้เรียนมีการแสดงความคิดเห็น โดยครูจะแทรกแซงเฉพาะเพื่อให้กำลังใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและให้ข้อมูลที่จำเป็นเท่านั้น

การแก้ปัญหา (Problem - Solving)

การแก้ปัญหาคือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญประการหนึ่ง และเน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ผู้เรียนจะตั้งปัญหาขึ้นเอง ระดมสมองเพื่อหาสาเหตุของปัญหา รวบรวมความคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา แสวงหาทางเลือกที่หลากหลายพร้อมด้วยเหตุผลที่สนับสนุนหรือคัดค้าน แล้วเลือกทางที่ดีที่สุด และตัดสินใจว่าจะนำไปใช้เมื่อไร อย่างไร ซึ่งเป็นพื้นฐานของกระบวนการแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและกระทำบ่อยๆ จะเป็นการเสริมสร้างทักษะนิสัยในวิธีแก้ปัญหาเรื่องของตนเองประสบในชีวิตประจำวัน

กลุ่มสืบค้นความรู้ (Group investigation)

กระบวนการเรียนแบบนี้ทำโดยการตั้งคำถามและให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดและคาดการณ์คำตอบโดยหาข้อมูลมาสนับสนุนและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบรรยากาศการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยอย่างเหมาะสม การเรียนแบบนี้มุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนสืบค้นหาคำตอบในประเด็นที่กำหนด เน้นการให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำและแสวงหาคำตอบ ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กระบวนการเป็นไปอย่างราบรื่น การกำหนดประเด็นจะต้องให้สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการและพัฒนาของผู้เรียน

กลุ่มสัมพันธ์ (Group Process)

การเรียนด้วยวิธีนี้เป็นการเรียนที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันของสังคม เพราะช่วยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนและแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความคิด อภิปราย ซักถาม สรุป

ความคิดรวบยอด ตลอดจนได้ทดลองหรือประยุกต์แนวคิดเข้าด้วยกัน ทักษะกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุดและทำให้บรรลุผลงานสูงสุดด้วย แนวคิดหลักของวิธีนี้ คือ ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ทุกคนมีอิสระในการทำงาน มีการช่วยเหลือกันและกัน มีเป้าหมายในการแสวงหาความรู้ที่ชัดเจน และครูจะทำหน้าที่แนะนำและกระตุ้นนักเรียน

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operate Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบหนึ่ง เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง การเรียนรู้ลักษณะนี้มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- การจัดประสบการณ์ ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- การสะท้อนความคิดและอภิปราย ให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์มาแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเองกับสมาชิกในกลุ่ม ครูผู้สอนช่วยวิจารณ์ในประเด็นที่มีความแตกต่างและช่วยจุดประกายความคิดให้ผู้เรียนกว้างขวางออกไปด้วย
- การสร้างความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด เป็นการสร้างความเข้าใจและนำไปสู่การเกิดมวดความรู้ว่าจะเกิดขึ้น โดยผู้เรียนเป็นฝ่ายริเริ่มและครูช่วยเติมเต็มให้สมบูรณ์ หรือครูอาจชี้ทางแล้วผู้เรียนสานต่อจนเกิดความคิดสมบูรณ์กลายเป็นความคิดรวบยอดของแต่ละเรื่อง
- การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะหรือสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดเป็นแนวทางของผู้เรียนเอง

รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

- การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองและของทีม โดยมีโมเดลหลัก 3 ประการคือ รางวัล คำตอบแทน ความรับผิดชอบของสมาชิก โอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะช่วยให้ทีมสำเร็จ
- การเรียนรู้แบบเชี่ยวชาญเฉพาะงาน (Task Specialization) เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่เน้นความชำนาญ หรือความรู้เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะงาน
- การเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) เป็นรูปแบบหรือเทคนิคที่ผู้เรียนมาเข้ากลุ่มเรียนร่วมกันโดยแบ่งหน้าที่กันในกลุ่ม โดยเน้นการสอนทักษะเบื้องต้นสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหา ซึ่งนำมาสอนโดยใช้การร่วมมือกันเรียนรู้ (ธีรวิภา โสภณวิบูล, 2547: 19)

ลักษณะกิจกรรมของการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้

- คิดและคุยกัน (Thing-Pairs-Share) เพื่อนเรียน (Partners) และผลัดกันพูด (Say and Switch) คือให้นักเรียนจับคู่กันในการตอบคำถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นหรือสถานการณ์หรือทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิดรวบยอดที่กำหนดให้เมื่อมีความเข้าใจในคำตอบแล้วนักเรียนจะนำความรู้ที่ไปถ่ายทอดให้เพื่อนฟัง
- กิจกรรมโต๊ะกลม (Roundtable) ให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มเขียนหรือเล่าความคิดเห็นประสบการณ์ความรู้ สิ่งที่กำลังศึกษาหรือสิ่งที่กำหนดให้
- คู่ตรวจสอบ (Pairs Check) มุมสนทนา (Corners) ร่วมกันคิด (Numbered Heads Together) เป็นการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยที่คนในกลุ่มต้องคละเพศและความสามารถให้ช่วยตอบคำถามแก้โจทย์ปัญหาและแบบฝึกหัด
- การสัมภาษณ์แบบสามขั้นตอน (Three-Step Interview) เป็นเทคนิคในการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการฟัง การสื่อความหมาย การเปลี่ยนบทบาท
- การแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Team Games Tournament หรือ TGT) และการแบ่งกลุ่มสัมพันธ์ (Student Team Achievement Division หรือ STAD) เป็นกิจกรรมที่ครูนำเสนอบทเรียนใหม่ หรือ ความคิดรวบยอดผ่านการบรรยายหรือสื่อ และให้นักเรียนจับกลุ่มศึกษาเนื้อหาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีการแข่งขัน ทดสอบเพื่อวัดความรู้ เมื่อเสร็จการแข่งขันจะนำคะแนนของคนในกลุ่มมารวมกัน หาทีมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
- ปริศนาความรู้ (Jigsaw) เป็นการสอนที่แบ่งกลุ่มนักเรียนให้ทุกกลุ่มทำกิจกรรมเดียวกัน โดยครูแบ่งเนื้อหาย่อยของเรื่องตามจำนวนสมาชิกในกลุ่ม ให้นักเรียนไปศึกษาเรื่องของตนและแบ่งปันให้เพื่อนในกลุ่มฟัง ซึ่งทำให้นักเรียนได้เนื้อหาครบทุกหัวข้อ
- การเรียนรู้กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นรายบุคคล (Teams Assisted Individualization หรือ TAI) เป็นการผสมระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือและสอนรายบุคคล โดยเน้นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถจากแบบฝึกหัดทักษะ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้โดยกำหนดนักเรียนที่มีความสามารถต่างกันมาทำงานร่วมกัน

4. การเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด

การแก้สถานการณ์ (Situation Solving)

เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งสอนให้ผู้รู้จักแก้ปัญหา เฝ้าปัญหา รู้จักเลือกแก้ปัญหา ทางออกของปัญหาด้วยความสุขุมรอบคอบ การเรียนรู้รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและ ทักษะกระบวนการต่างๆจำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการประเมินค่าและการตัดสินใจและกระบวนการสื่อสาร รวมทั้งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต

การถามตอบ (Question-Answer)

การถามเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางความคิดประการหนึ่งที่ควรมุ่งเน้นจะฝึกให้ ผู้เรียนรู้จักการตั้งคำถาม การกล้าแสดงความคิดเห็น การถ่ายทอดความสงสัยสู่คนอื่น การเรียนรู้มีความรู้ว่าตนมีที่พึ่ง มีผู้คอยช่วยเหลือให้คำตอบได้ เทคนิคการให้ผู้เรียนรู้จักการตั้งคำถาม หรือครูตั้งคำถามนั้น สำคัญและจำเป็นมากสำหรับการเรียนรู้ หากครูปิดกั้นคำถามหรือการกล้าถามของ ผู้เรียน การเรียนรู้จะไม่ออกงามเท่าที่ควร การเรียนรู้แบบตั้งคำถามนี้มีมาตั้งแต่โบราณ เช่น ตาม หลักการศึกษาสมัยก่อนใช้ สุ. จิ. ปุ. ลิ. ปุ คือ ปุจฉา แปลว่า ถาม เมื่อฟัง คิด แล้วถาม ความรู้ ความ เข้าใจ จึงจะกระจ่างแจ้ง (ลำลี รักสุทธิ, 2544 : 43)

การสืบสวนสอบสวน (Inquiring)

เป็นกระบวนการใช้คำถามที่มีความหมาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสืบสวนหรือค้นหา คำตอบในประเด็นที่กำหนดเน้นการให้ผู้เรียนรู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองผู้เรียนได้แสดงบทบาท ในการแสวงหาความรู้อย่างแท้จริงซึ่งประกอบด้วยการสังเกต การตั้งสมมติฐาน การทำนายผลและการนำความคิดที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

ความคิดรวบยอด (Concept Attainment)

เป็นการฝึกให้ผู้เรียนจัดกลุ่มความคิดรวบยอดของตน เพื่อให้เห็นภาพรวมของ ความคิด เห็นความสำคัญของความคิดรวบยอดเป็นภาพรวมของมวลความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการเรียนรู้ความคิดรวบยอดสามารถบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่างๆได้โดยการสอดแทรกกิจกรรม การสรุปความคิดรวบยอดนี้ในทุกบทเรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับการฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา แสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อสร้างงานของตน เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน

อริยสัจ 4 (4 Noble truth Method)

เป็นการศึกษาตามแนวพุทธที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหา โดยมีขั้นตอนในการให้ผู้เรียนในการแก้ปัญหา ผ่านการเรียนรู้วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่ต้องการจะแก้และทดลองเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และสรุป

การพัฒนากระบวนการคิด

การสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนหัดคิด โดยครูอาจตั้งคำถามที่ช่วยผู้เรียนคิด การตั้งคำถามของครูถือว่าสำคัญมาก ครูต้องมีศิลปะในการตั้งคำถาม ต้องพยายามตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้พยายามหาคำตอบอย่างสร้างสรรค์เช่นกัน อาจให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามเองโดยครูหรือนักเรียนร่วมกันตั้งประเด็นปัญหาแล้วผู้เรียนร่วมกันตั้งความคิด ถามกันเอง คิดหาคำตอบหรือแนวทางที่จะเป็นไปได้มากที่สุด หากคำตอบจากแนวทางทั้งหมดที่มีโดยอาศัยประสบการณ์และความรู้เดิมเพื่อพิจารณา โดยมีครูคอยเติมเต็มให้

การใช้ทักษะกระบวนการ

ทักษะกระบวนการเป็นกระบวนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยเฉพาะกลุ่มทักษะภาษาไทย ซึ่งมุ่งเน้นสอนโดยใช้กระบวนการทางภาษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะ 9 ประการ คือ ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น คิดวิเคราะห์เหตุการณ์ สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย ประเมินและเลือกทางเลือก กำหนดและลำดับ ขั้นตอนปฏิบัติ ปฏิบัติด้วยความชื่นชม ประเมินระหว่างปฏิบัติ ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

การสอนการอ่านโดยใช้วิธีการตั้งคำถามผู้เขียน

เป็นกลวิธีหนึ่งในการสอนอ่านที่พัฒนามาจากหลักการสอนเนื้อความเพื่อมุ่งเน้นถึงความเข้าใจในการอ่าน โดยเฉพาะบทอ่านเชิงพรรณนาและบทอ่านเชิงบรรยาย แนวคิดหลักคือ การสอนอ่านนั้นบางครั้งผู้เขียนอาจไม่ได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อมูลไว้อย่างเพียงพอ ทำให้นักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจหรือไม่ประสบความสำเร็จในการอ่าน ดังนั้นครูต้องเป็นผู้คอยดูแลช่วยเหลือในการอ่าน โดยการนำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆที่นักเรียนควรทราบ เช่น ข้อมูลของผู้เขียน หัวข้อที่จะหมอบหมายไว้ในบทเรียน และกระตุ้นนักเรียนโดยผ่านกระบวนการตั้งคำถามและอภิปรายอย่างระมัดระวัง

การสอนแบบอุปนัย (Inductive Method)

เป็นการสอนจากรายละเอียดปลีกย่อยไปหากฎเกณฑ์กล่าวคือ เป็นการสอนจากส่วนย่อยไปหากฎเกณฑ์หลักการ ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุป โดยการนักเรียนทำการศึกษา สังเกต ทดลอง เปรียบเทียบแล้วพิจารณาค้นหาองค์ประกอบที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันจากตัวอย่างต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบกฎเกณฑ์หรือความจริงที่สำคัญด้วยตนเอง

การสอนแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)

เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนพบปัญหาและคิดหาวิธีแก้ปัญหา โดยครูนำผู้เรียนเข้าสู่ปัญหาโดยการสนทนา หรือให้ผู้เรียนได้เห็นของจริง และให้ลองแก้ปัญหาตามที่ครูมอบหมาย และนำผลงานมาจัดแสดงเมื่อจบบทเรียนครั้งหนึ่งต้องสรุปสิ่งที่เรียนและมีการวัดผลสิ่งที่เรียน

การเรียนการสอนแบบเน้นความจำ (Memory Model)

รูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดีและได้นานและได้เรียนรู้กลวิธีการจำซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่นๆ ได้อีก ในการเรียนการสอนเนื้อหาสาระใดๆ ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เขียนตระหนักถึงสาระที่เรียน โดยใช้เทคนิคต่างๆ เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาสาระที่ต้องการเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่างๆ ที่ได้จดจำกับสิ่งที่ตนคุ้นเคยหรือหาคำสำคัญที่สามารถกระตุ้นความจำในข้อมูลอื่นๆ โดยการใช้จินตนาการเป็นภาพต่างๆ เพื่อให้จดจำได้ดี

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง ทั้งทางด้านคุณ โทษและคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นแล้ว โดยผู้เรียนต้องเรียนรู้ในการตั้งเป้าหมายในการคิด ประมวลข้อมูลทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็นต่อเรื่องนั้น จำแนกและเลือกข้อมูลเพื่อแสวงหาคำตอบที่ดีที่สมเหตุสมผลตามข้อมูลที่มีและ ทบทวน ประเมินทางเลือกและลงความเห็นเกี่ยวกับการคิด (ทิสนา แคมมณี, 2545:18)

กระบวนการกัลยาณมิตร

เป็นกระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อจุดมุ่งหมายในการชี้ทางบรรเทาทุกข์ โดยผู้สอนวางตนเป็นที่พึ่งแก่ผู้เรียนได้ พร้อมให้คำปรึกษา ชี้แจงให้ศิษย์เกิดเข้าใจด้วยวิธีการร่วมคิดวิเคราะห์เหตุของปัญหา ความเป็นไปได้ของการแก้ปัญหาตามแนวทางที่ถูกต้อง

5. การเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี

โปรแกรมสำเร็จรูป (Programme Instruction)

การเรียนแบบนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การเตรียมการ การหาความรู้ตลอดจนการประเมินด้วยตนเอง ดำเนินกิจกรรมไปตามขั้นตอนที่ละขั้นและรู้ข้อมูลย้อนกลับได้ทันที ผู้เรียนสามารถรู้พัฒนาการของตนเองได้ตามลำดับ

ชุดการสอน (Instructional Package)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบและจัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและวัสดุอุปกรณ์ โดยกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวได้รับการรวบรวมไว้เป็นระเบียบในกล่องเพื่อเตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากประสบการณ์ทั้งหมด

- ชุดการสอนรายบุคคล ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย บทเรียนสำเร็จรูป แบบประเมินผลและวัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน
- ชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งจะจัดประสบการณ์ต่างๆ ไว้ให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมเป็นกลุ่มตามคำสั่งที่ปรากฏอยู่ในบัตรคำ โดยจัดเป็นลักษณะศูนย์การเรียน
- ชุดการสอนประกอบคำบรรยายของครู เป็นกิจกรรมที่ได้รับการออกแบบอย่างมีระบบ โดยจัดไว้ในกล่องสำหรับช่วยครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้พร้อมๆ กันตามเวลาที่กำหนด

คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-Assisted instruction)

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นเรื่องสมัยใหม่ที่สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เป็นอย่างดี เพราะผู้สอนสามารถนำเนื้อหาไปทำให้น่าสนใจให้ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้โรงเรียน ส่วนใหญ่มีคอมพิวเตอร์กันมากแล้ว ผู้เรียนก็สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ช่วยทำให้กิจกรรมนี้ได้รับความนิมอย่างสูง ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนที่มีคอมพิวเตอร์และนำไปใช้อย่างจริงจังๆ ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จทางการเรียนสูงมาก

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 3) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางร่างกาย (Physical Participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้น การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมในการรับรู้ แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดีๆ ผู้เรียนก็ไม่สามารถรับได้ ซึ่งเห็นได้จากเหตุการณ์ที่พบเสมอๆ คือ หากผู้เรียนต้องนั่งนานๆ ไม่ขยับเขยื้อนอาจหลับ หรือคิดไปถึงเรื่องอื่นๆ ได้ การเคลื่อนไหวทางร่างกาย มีส่วนช่วยให้ประสาทการรับรู้ได้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของผู้เรียน

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual Participation) คือ กิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่ทำให้ทลายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหว ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการจดจ่อในการคิด สนุกที่จะคิด กิจกรรมนั้นจะต้องไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินไป ดังนั้นครูจะต้องหาประเด็นการคิดที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดหรือลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อาศัยอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ มนุษย์โดยทั่วไปจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่างๆ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคม ซึ่งผลถึงการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ด้วย ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีจึงควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย

4. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotion Participation) คือ กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนั้นเกิดความหมายต่อตนเอง กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนนั้น มักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

กับชีวิต ประสบการณ์และความจริงของผู้เรียนจะต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน โดยตรงหรือใกล้ตัวผู้เรียน

วารี ธีระจิต (อ้างในมาลี สิ้นเสื่อ, 2544 : 37) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประโยชน์หลายประการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน
2. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ
3. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
4. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
5. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
7. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหว
8. กิจกรรมจะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
9. กิจกรรมจะช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวาง
10. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียน
11. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
12. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
13. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นหมู่
14. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน
15. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใดก็ตาม หากสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิด สติปัญญาของผู้เรียน สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่และช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวาง กิจกรรมนั้นจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนนั้นเกิดการเรียนรู้ได้ดีและหากกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียน โดยตรง ก็จะยิ่งช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

สภาพทั่วไปของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามได้เริ่มเข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีจุดเริ่มต้นแถบภาคใต้ของประเทศไทย ปัจจุบันมีการอบรมสั่งสอนและเผยแพร่ศาสนาอิสลามจนเป็นที่ยอมรับว่าปัตตานีเป็นศูนย์กลางของการศึกษาศาสนาอิสลามในภูมิภาคเอเชีย ผู้ที่มีความรู้ทางศาสนาอิสลามได้รับการยกย่องเป็น “โต๊ะครู”

“โต๊ะครู” เป็นจำนวนมากจะทำการสอนศาสนาอิสลามในสถาบันของตนเรียกว่า “ปอเนาะ” ซึ่งเป็นการอบรมสั่งสอนตามความต้องการของ “โต๊ะครู” และ “ผู้เรียน” เป็นสำคัญ พ.ศ. 2503 กระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้จัดประชุมสัมมนาเพื่อให้ “ปอเนาะ” จดทะเบียนและแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์ ตาม พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร์ พุทธศักราช 2497

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้การส่งเสริมและอุดหนุนแก่โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 จนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันมี 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ คือ สอนศาสนาอย่างเดียวและสอนศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15 (2) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งส่วนหนึ่งจัดการเรียนการสอนทางอิสลามศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และอีกส่วนหนึ่งจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการควบคู่ไปด้วย แต่สภาพความพร้อมทั้งบุคลากรและระบบการจัดการเรียนรู้อยังไม่เข้าเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่จะยกระดับสู่การเป็นโรงเรียนตามมาตรา 15 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525

2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งโรงเรียนประเภทนี้จะจัดสอนอิสลามศึกษา และวิชาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (1) ยังแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

- ลักษณะที่ 1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทบริหารโดยสมาคมหรือมูลนิธิ ซึ่งเป็นองค์กรบุคคลนิติบุคคล ทางราชการอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว 100 เปอร์เซ็นต์

โรงเรียนลักษณะดังกล่าว ทางราชการจะถอนข้าราชการครูที่ไปช่วยสอนวิชาสามัญออก เนื่องจากได้รับการอุดหนุนไปจ้างครูโดยเฉพาะแล้ว หากโรงเรียนมีความจำเป็นต้องมีข้าราชการครูที่ทางราชการส่งไปช่วยสอนจะต้องคืนเงินจำนวนเท่ากับวุฒิการศึกษาขั้นต้นของ ข้าราชการคนดังกล่าวให้แก่ทางราชการ

ลักษณะที่ 2 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทบุคคลเป็นผู้รับใบอนุญาต ซึ่งทางราชการจะอุดหนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนสามัญทั่วไป แต่ทางราชการจะส่งข้าราชการครูส่วนหนึ่งสอนวิชาสามัญปฏิบัติการสอนร่วมกับครูที่โรงเรียนจ้างสอน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจัดเป็นโรงเรียนเอกชนตามมาตรา 15(2) แห่ง พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ต่อมากระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชนสอนระดับมัธยมศึกษาที่เปิดสอนวิชาศาสนาและวิชาสามัญ พ.ศ. 2536” โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโรงเรียนใดสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด จะอนุญาตให้เปลี่ยนสภาพเป็นโรงเรียนเอกชนมาตรา 15(1) ได้รับเงินอุดหนุนเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนสามัญทั่วไป ซึ่งเป็นเงินอุดหนุนที่มีจำนวนมากกว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาตรา 15(2)

สภาพทั่วไปของโรงเรียนเอกชนนั้นยังด้อยกว่าโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การจัดระบบการบริหารจัดการ ความพร้อมทางด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ความพร้อมทางด้านบุคลากร เป็นต้น รัฐบาลพยายามสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาโดยตลอด แต่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังไม่สามารถพัฒนาได้อย่างที่สังคมคาดหวัง ซึ่งอาจจะมีสาเหตุหลายประการที่สำคัญ คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการและครูใหญ่ ยังขาดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาและขาดความรู้ทางการบริหารการศึกษา
2. โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดครูชำนาญการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษและภาษาไทย
3. ครูสอนศาสนามีวุฒิสามัญต่ำ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเทคนิคการสอนใหม่ๆ ขาดความรู้ด้านจิตวิทยาการศึกษา ขาดความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

จากสาเหตุดังกล่าวทำให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้อยประสิทธิภาพ ดังนั้นรัฐควรให้การสนับสนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คือ

1. จัดอบรมครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษและภาษาไทยแก่ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการสอนและเป็นต้นแบบแก่เพื่อนครูได้

2. จัดอบรมผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการและครูใหญ่ ให้มีความรู้ทางการบริหารการศึกษา สร้างความตระหนัก ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่และความเป็นผู้ใฝ่รู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543 : 18)

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ให้มีการจัดการศึกษาในลักษณะพื้นที่พิเศษที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์เฉพาะ เพราะมีความแตกต่างกันทางด้านภาษา ศาสนาและวิถีชีวิต ส่วนการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรผู้สอนและการแก้ปัญหาการย้ายออกนอกพื้นที่นั้น ให้เพิ่มอัตราค่าจ้างครู โดยจ้างบุคลากรในพื้นที่ระยะเวลา 2-3 ปี แล้วประเมินคุณสมบัติให้เป็นไปตามเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู(ก.ค.) กำหนดเพื่อการบรรจุเป็นข้าราชการครูต่อไป โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องอยู่ในพื้นที่จนกว่าจะเกษียณอายุราชการ รวมทั้งสนับสนุนโครงการครูทายาทของจังหวัดและการสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการจัดสวัสดิการและการให้ความคุ้มครองในรูปแบบการประกันชีวิต และกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยและค่าตอบแทนให้แก่ครูในพื้นที่เสี่ยงภัยให้เสมอกันทุกจังหวัดและทัดเทียมข้าราชการอื่น (สุวิทย์ คุณกิตติ, 2545 : 14)

การประเมินคัดเลือกครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยรางวัลพระราชทาน แก่ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2,3 และ4 พ.ศ. 2542

งานการคัดเลือกโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อเข้ารับรางวัลพระราชทาน เกิดขึ้นจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในเขตการศึกษา 2 พ.ศ. 2504 สาระสำคัญตอนหนึ่งระบุว่า “ปอเนาะใดที่จัดการศึกษาด้านการสอนได้ดี จะได้รับการอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ” กล่าวคือ หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องได้กำหนดวิธีการ และจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเป็นการสมนาคุณโรงเรียนที่ปรับปรุงกิจการดีเด่น ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพร้อมทั้งรับรางวัลพระราชทานเป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียนประจำปี พ.ศ. 2506 และพระราชทานรางวัลแก่โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ซึ่งจัดทำการศึกษาดีเด่น โดยพระองค์ทรงมีพระราชปรารภแต่ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น (ม.ล.ปิ่น มาลากุล) ขอความทรงพระราชปรารภมีว่า มีนักเรียนจำนวนมากมาย ซึ่งมีความประพฤติดีและมีความมานะพยายามศึกษาเล่าเรียนได้ผลดี รวมทั้งโรงเรียนซึ่งจัดการศึกษาดีจนนักเรียนได้รับการเรียนดีเป็นส่วนรวม นักเรียนและโรงเรียนมีคุณสมบัติดังกล่าวสมควรจะได้รับรางวัลพระราชทานและทรงยินดีจะพระราชทานรางวัลให้

การดำเนินคัดเลือกผู้เข้ารับรางวัลพระราชทาน เป็นงานที่มีเกียรติเป็นสิริมงคลสมควรที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินและคัดเลือกคณะกรรมการต้องกระทำอย่างมีหลักเกณฑ์ บริสุทธิ์ ยุติธรรม ใช้ความสามารถและดุลยพินิจในการตัดสินผลอย่างถูกต้องตามหลักการที่เป็นกลาง ไม่น้อมเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้ได้บุคคลหรือโรงเรียนที่สมควรรับรางวัลพระราชทานอย่างแท้จริง

ในการคัดเลือกครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตการศึกษา 2,3 และ4 เพื่อรับรางวัลพระราชทานประจำปีดำเนินการดังนี้

1. คณะกรรมการระดับจังหวัด

ดำเนินการประเมินคัดเลือกครู เพื่อแจ้งผลการคัดเลือกให้สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 2

2. คณะกรรมการระดับเขตการศึกษา

ดำเนินการคัดเลือกครู แล้วแจ้งผลการประเมินคัดเลือกตามคู่มือการประเมินคัดเลือก

การประเมินครูเพื่อรับรางวัลพระราชทาน

ในการคัดเลือกครูเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ประเภทโรงเรียนมาตรา 15 (1) แบ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็น 3 ขนาด คือ

1. โรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนไม่เกิน 500 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง นักเรียนตั้งแต่ 501 – 1,000 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนตั้งแต่ 1,001 คน ขึ้นไป

จำนวนรางวัลครูพระราชทาน จำแนกได้ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก

- ครูสอนวิชาสามัญ 1 รางวัล รางวัลชมเชย 1 รางวัล
- ครูสอนวิชาศาสนา 1 รางวัล รางวัลชมเชย 1 รางวัล

โรงเรียนขนาดกลาง

- ครูสอนวิชาสามัญ 1 รางวัล รางวัลชมเชย 1 รางวัล
- ครูสอนวิชาศาสนา 1 รางวัล รางวัลชมเชย 1 รางวัล

โรงเรียนขนาดใหญ่

- ครูสอนวิชาสามัญ 1 รางวัล รางวัลชมเชย 1 รางวัล

- ครูสอนวิทยาศาสตร์ 1 รางวัล รางวัลชมเชย 1 รางวัล

สิ่งที่ประเมิน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลเบื้องต้นของครูที่จะประเมินเพื่อประกอบการพิจารณาคุณสมบัติตามระเบียบและการวินิจฉัยผลการประเมินคัดเลือก

ตอนที่ 2 เรื่องจรรยาบรรณ คุณธรรม อุปนิสัย ความเสียสละ บุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์เป็นการประเมินเรื่องการวางตัวและครองตนของครูที่ถูกประเมินมีทั้งหมด 10 ข้อ

แหล่งข้อมูล

1. สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน
2. สังเกตและพิจารณาจากผลงานของครู
3. ตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ วิจัยในชั้นเรียน สื่อ

อุปกรณ์ที่ผลิตประกอบการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ

หัวข้อการพิจารณา

ข้อ 1 การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็น

ประมุข

พิจารณาจาก

- 1.1 การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
- 1.2 การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตน
- 1.3 การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- 1.4 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ข้อ 2 ผลงานด้านจริยธรรมดีเด่น

พิจารณาจาก

- 2.1 ปฏิบัติหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจ
- 2.2 ประพฤติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ ไม่มีความเสื่อมเสียด้านความประพฤติ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านจริยธรรม
- 2.3 ได้รับเกียรติคุณทางด้านคุณธรรม จริยศึกษา จากหน่วยงาน องค์กร สถาบัน ฯลฯ
- 2.4 มีผลงานปรากฏทางด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับ มีประสิทธิภาพเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ข้อ 3 การปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการและข้อกำหนดของสถานศึกษา

พิจารณาจาก

- 3.1 ทราบและปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการและข้อกำหนดของสถานศึกษา
- 3.2 ทราบและปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการและข้อกำหนดของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ
- 3.3 ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการและข้อกำหนดสถานศึกษา เป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา
- 3.4 ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการและข้อกำหนดสถานศึกษา เป็นแบบอย่างและเป็นที่ยอมรับของชุมชน

ข้อ 4 ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และผู้อื่น

พิจารณาจาก

- 4.1 ปฏิบัติหน้าที่การสอนเต็มเวลา
- 4.2 รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนตนและส่วนรวม
- 4.3 ทำงานเสร็จทันกำหนดอย่างมีคุณภาพ
- 4.4 รับผิดชอบในคำพูดและการกระทำ

ข้อ 5 การวางตนและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ รวมทั้งความมีมนุษยสัมพันธ์ดีต่อบุคคลทั่วไป

พิจารณาจาก

- 5.1 ปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในโรงเรียน
- 5.2 การพูดจาสุภาพ เหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะและ โอกาส
- 5.3 สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา
- 5.4 ประพฤติและปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นครู

ข้อ 6 การรักษาความสามัคคีและช่วยเหลือในหน้าที่การงาน

พิจารณาจาก

- 6.1 การมีวุฒิทางอารมณ์มั่นคงอยู่เสมอ
- 6.2 การมีน้ำใจกับเพื่อนร่วมงานอย่างเหมาะสม
- 6.3 การทำงานกับผู้อื่นและหมู่คณะได้เป็นอย่างดี

6.4 มีความเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์และเวลา ในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีและเหมาะสม

ข้อ 7 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อศิษย์และเพื่อนร่วมงาน

พิจารณาจาก

- 7.1 สละกำลังกาย กำลังทรัพย์ ช่วยเหลือศิษย์และเพื่อนร่วมงานได้
- 7.2 ถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์โดยไม่ปิดบัง
- 7.3 ใฝ่ถามความเป็นอยู่ของศิษย์ ของเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ
- 7.4 มีความยินดีเมื่อศิษย์และเพื่อนร่วมงานได้ดี

ข้อ 8 บุคลิกภาพ สุขภาพและพละนาามัย

พิจารณาจาก

- 8.1 การแต่งกายสะอาดและสุภาพเรียบร้อย
- 8.2 สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ไม่เป็น โรคติดต่อร้ายแรง
- 8.3 ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด
- 8.4 ออกกำลังกายและดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

ข้อ 9 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

พิจารณาจาก

- 9.1 ปฏิบัติงานเหมาะสมตามสถานภาพ
- 9.2 เลี้ยงดูอุปการะสมาชิกในครอบครัว
- 9.3 ช่วยเหลือและเกื้อหนุนสมาชิกในครอบครัว
- 9.4 รักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

ข้อ 10 การปฏิบัติงานและอุทิศเวลาให้แก่สถานศึกษา

พิจารณาจาก

- 10.1 มาทำงานตรงตามเวลาสม่ำเสมอ
- 10.2 มาทำงานและอยู่ปฏิบัติงานประจำในโรงเรียนไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง
- 10.3 ทำงานจนสำเร็จและมีประสิทธิภาพ
- 10.4 ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายนอกเวลาด้วยความเต็มใจ

ตอนที่ 3 เรื่องการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ครู เป็นการประเมินเรื่องการปฏิบัติตนเอง และการปฏิบัติงานการสอน มีทั้งหมด 13 ข้อ ดังนี้

- ข้อ 1 การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู
- ข้อ 2 การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน
- ข้อ 3 การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- ข้อ 4 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- ข้อ 5 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- ข้อ 6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ข้อ 7 การใช้แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและในท้องถิ่น
- ข้อ 8 การวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้
- ข้อ 9 การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ
- ข้อ 10 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- ข้อ 11 การร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- ข้อ 12 การร่วมมือกับชุมชนอย่างสร้างสรรค์
- ข้อ 13 การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 4 ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู เป็นการประเมินเกี่ยวกับเรื่องผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน มีทั้งหมด 4 ข้อ ดังนี้

ข้อ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในความรับผิดชอบอยู่ในเกณฑ์ดี ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ข้อ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยมีการพัฒนาสูงขึ้น

ข้อ 3 นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร

ข้อ 4 นักเรียน สร้างชื่อเสียง/เกียรติประวัติ/ผลงานที่ดีเด่นเป็นแบบอย่างได้

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนและพฤติกรรมการสอนของครูสอนวิชาสามัญสาขาวิชาต่างๆที่สอนอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมต่างๆให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน และจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณมา มณีโชติ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2 พบว่า 1. พฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับมาก 2. ครูผู้ชายมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูผู้หญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 3. ครูกลุ่มอายุ 41-60 ปี มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูกลุ่มอายุ 22-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 4. ครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 5. ครูที่มีตำแหน่งสายบริหารมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูที่มีตำแหน่งสายผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

วราศิริ วงศ์สุนทร (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ที่มีความสุข: การวิจัยรายกรณีครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูต้นแบบมีคุณลักษณะทั้งภายในและภายนอกที่เหมาะสมต่อการได้รับรางวัลและมีรูปแบบการสอนที่บูรณาการมาจากทฤษฎีการเรียนรู้หลายๆทฤษฎีแล้วนำมาปรับใช้เป็นของตนเอง โดยมีรูปแบบและพฤติกรรมการสอน ดังนี้ 1. ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ทุ่มเทให้กับงานและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการประพฤติตน 2. ครูมีความเข้าใจในพฤติกรรมและธรรมชาติของเด็กแต่ละบุคคล 3. ครูความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอนมีการวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้า 4. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจของนักเรียน 5. ครูมีสื่อการสอนที่หลากหลาย ทำง่ายและสอดคล้องกับบทเรียน 6. ครูจัดบรรยากาศและจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7. ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างหลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

ตายุดิน อุสมานและคณะ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องบทบาทของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดนราธิวาสต่อการพัฒนาชนบท ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสมีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษาด้านเศรษฐกิจด้านการเมือง ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ครูที่มีเพศ และอายุต่างกันมีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษาด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกัน 3. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันอยู่โรงเรียนที่มีจำนวนครูสอนศาสนาต่างกัน และอยู่ในโรงเรียนประเภทต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษาด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่

ไม่แตกต่างกัน 4. ครูที่มีภูมิภาคนาต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา ด้านการเมือง ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านเศรษฐกิจนั้นแตกต่างกัน

5. ครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนบทบาทต่อการพัฒนาด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นแตกต่างกัน 6. ครูที่สำเร็จการศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบท ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมอาชีพที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านบทบาทต่อการพัฒนาชนบท ด้านการเมือง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นแตกต่างกัน 7. ครูที่มีสถานภาพการทำงานต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมอาชีพนั้นแตกต่างกัน 8. ครูที่มีระยะเวลาการเป็นครูต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบท ด้านการเมืองที่ไม่แตกต่างกันส่วนมีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นแตกต่างกัน

9. ครูที่มีงานพิเศษนอกจากการสอนต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบท ด้านการเมือง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนมีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมอาชีพนั้นแตกต่างกัน 10. ครูที่มีจำนวนคาบสอนต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบท ด้านการเมือง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนมีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้าน การศึกษา ด้านเศรษฐกิจนั้นแตกต่างกัน 11. ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีครูสามัญต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา ด้านการเมือง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนมีบทบาท ต่อการพัฒนาชนบทด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมอาชีพนั้นแตกต่างกัน 12. ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มี นักเรียนต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการศึกษา และด้านการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนมี บทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านการเข้าร่วม กิจกรรมนั้นแตกต่างกัน 13. ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนา ชนบทด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านการส่งเสริมอาชีพที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนมี บทบาทต่อการพัฒนาชนบทด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นแตกต่างกัน

ธีระยุทธ รัชชะและชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการจัด กระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต การศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่า 1.ครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 2 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศด้านการเรียนรู้และการประเมินผล ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 2 ที่มีประสบการณ์สอนแตกต่างกันส่งผลกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในภาพรวมแตกต่างกัน และพบว่าครูมีการปฏิบัติด้านการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศด้านการเรียนรู้ และการประเมินผล ครูมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

พุททชาติ ทองกร (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ ; โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายโดยยึดหลักเกณฑ์การตอบสนองนโยบายของต้นสังกัด กำหนดความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธีประเมินความต้องการ จัดทำแผนงานโครงการโดยประชุมผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด และดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจ โดยการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ การดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการโดยการสำรวจความต้องการในการพัฒนาบุคลากร ครูผู้สอนมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ให้ข้อมูลและ ข้อเสนอแนะ การบริหารและบริการหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดห้องเรียน จัดหลักสูตร จัดกิจกรรม จัดบรรยากาศการเรียนรู้ และจัดบริการแนะแนวให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดระบบสนับสนุนผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดแหล่งความรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งมอบหมายให้คณะกรรมการด้านวิชาการของโรงเรียนดูแลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดระบบนิเทศภายใน ผู้บริหารโรงเรียนเตรียมการวางแผนการนิเทศ ดำเนินการปฏิบัติตามแผนการนิเทศและประเมินผลการนิเทศ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้วิธีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศโดยเป็นผู้ให้ข้อมูล การประเมินผล ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดผู้ประเมินผลการดำเนินงาน ครูผู้สอนมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ให้ข้อมูล วิธีการที่ใช้ในการประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนใช้การประเมินตามสภาพจริง ปัญหาการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าบุคลากรไม่เห็นความสำคัญ ไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มีเวลาเพียงพอ ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ และกระบวนการประเมินผลไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ศศิธร ทศเกษร (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอนของครูแกนนำในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี : การวิเคราะห์ตามแบบจำลองแอชชัวร์ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อวิเคราะห์การสอนโดยใช้แบบจำลองแอชชัวร์ 6 ด้านคือ ด้านการวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน ปฏิบัติมากคือ ความสนใจของผู้เรียน ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีการปฏิบัติในระดับมากทุกเรื่อง และมากอันดับแรกคือ การแจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนการสอน ด้านการเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปปฏิบัติมากในเรื่องประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักสูตรและเนื้อหาที่สอน ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติในระดับมากทุกเรื่องและมากอันดับแรกคือ เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกลุ่มพบว่า กลุ่มที่ 1 ด้านคติความคิด ความเชื่อ และองค์ความรู้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา นำมาใช้มากกว่ากลุ่มอื่น โดยนำมาใช้ในระดัปลากกลางคือ ความเชื่อแบบพุทธ ด้านการตอบสนองของผู้เรียน มีการปฏิบัติมากอันดับแรกคือ การให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ด้านการประเมินผลมีการปฏิบัติมากอันดับแรกคือ การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียนมีปัญหาและอุปสรรคระดับปานกลาง อันดับแรกคือ ในเรื่องผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมแตกต่างกัน

ปรีธดา ลิ้มปานนท์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของครูตามกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สาระธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ครูสอนมีทุกด้านตรงกับกรอบการศึกษาคือ ด้านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และกิจการทางวิทยาศาสตร์ โดยธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ครูสอนมากที่สุด คือ การแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ส่วนด้านกิจการทางวิทยาศาสตร์ และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีการพบเป็นจำนวนน้อย ซึ่งสาระธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แต่ละด้านในการสอนของครู มีดังนี้ 1.1 ด้านการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ พบว่าครูสอน วิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยเน้นในขั้นทำการทดลอง รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการทดลอง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่พบว่ามีการสอนมาก ได้แก่ ทักษะสังเกต ทักษะทดลอง ทักษะตีความหมายข้อมูล และลงข้อสรุป ทักษะการวัด ทักษะการใช้เลขจำนวน และทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ตามลำดับ จิตวิทยาศาสตร์ที่พบว่ามีการสอนมากที่สุด คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ รองลงมาคือ ความสนใจใฝ่รู้ ความละเอียดรอบคอบ ความมีเหตุผล และการร่วมแสดงความคิดเห็นและ

ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 1.2 ด้านกิจการทางวิทยาศาสตร์ พบว่าครูมีการสอนเฉพาะประเด็น เรื่อง "บุคคลทุกคนไม่ว่าเพศใด สัญชาติใด ก็มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการนำความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ไปใช้" 1.3 ด้านของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พบว่าครูมีการสอนในด้าน ความรู้ทาง วิทยาศาสตร์มีกฎเกณฑ์เฉพาะคือยึดถือหลักเหตุผลและระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ทาง วิทยาศาสตร์สามารถทดสอบได้ และจำเป็นต้องได้รับการพิสูจน์ และความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นความ จริงชั่วคราว 2. วิธีการที่ครูใช้ในการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มากที่สุดคือ การบรรยาย นอกจากนั้นพบบ้างได้แก่ การแนะนำแหล่งเรียนรู้ และให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง การทดลอง และการมอบหมายงาน 3. เหตุผลที่ครูสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มี 2 ประการคือ สอนตาม วัตถุประสงค์หลักสูตรวิทยาศาสตร์ และครูมีความต้องการพัฒนานักเรียนในการใช้ความรู้วิทยาศาสตร์ ในการดำรงชีวิตประจำวันและการเป็นนักวิทยาศาสตร์ แต่ก็พบว่า บางครั้งครูไม่ได้ตระหนักว่าสอน เรื่องดังกล่าว

ศรินันท์ สามัญ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการส่งเสริม ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครู : การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1.กระบวนการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครู ประกอบด้วยหลักการ 4 ประการ คือ 1) ความมีอิสระ 2) การมีส่วนร่วม 3) การเน้นประสบการณ์ตรง และ 4) การนิเทศเพื่อ พัฒนา และกระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ของครู 2) การช่วยให้ ครูวิเคราะห์สภาพปัญหา 3) การสร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการนำตนเอง 4) การกระตุ้น ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง กำหนดเป้าหมายและวางแผน 5) การกระตุ้นส่งเสริม ให้ครูปฏิบัติตามแผน 6) การนิเทศกำกับ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนครูอย่างต่อเนื่อง 7) การประเมินผล และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ครู 2. ผลการส่งเสริมครูให้มีความสามารถในการนำ ตนเองในการเรียนรู้ด้วยกระบวนการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง พบว่า 2.1 คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูทุกคนสูงขึ้นในทุกด้านหลังการ ดำเนินการตามกระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และสูงขึ้นเฉลี่ยรวมร้อยละ 38.00 2.2 คะแนนเฉลี่ยของ คุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูทุกคนสูงขึ้นในทุกด้าน หลังการดำเนินการตาม กระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและสูงขึ้นเฉลี่ยรวมร้อยละ 15.72 2.3 ผลงานโครงการที่เกิดจากการ เรียนรู้แบบนำตนเองของครู 7 คน อยู่ในเกณฑ์ดีมากและของครู 2 คน อยู่ในเกณฑ์ดี

Romine (1974 : 139-143) ทำการวิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศการสอนที่ดี ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศการสอนที่ดีที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ คือ

1. ด้านบุคลิกภาพของครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องเป็นคนกระฉับกระเฉง มีอารมณ์ขัน มีความกระตือรือร้น สนใจในวิชาที่ตนสอน
2. ด้านการจัดและการเตรียมการสอน เช่น เตรียมการสอนอย่างดี ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบวัตถุประสงค์ และแนะนำหนังสืออ้างอิงต่างๆ
3. ด้านผลการสอนที่ผู้เรียนได้รับ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนไม่ใช่นั่งฟังอย่างเดียว
4. ด้านการเสนอเนื้อหา เช่น พูดอธิบายชัดเจน ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด
5. ด้านการประเมินผล การนำข้อมูลย้อนกลับ การเสริมแรงการเรียน
6. ด้านการช่วยเหลือผู้เรียนเพิ่มเติม เช่น มีการจัดเวลาเพื่อสอนผู้เรียนเป็นกลุ่มพิเศษจากการสอนปกติ

Berliner and Tikunoff (1976 : unpagged) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับลักษณะครูที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้จำแนกลักษณะ ได้จำแนกลักษณะขององค์ประกอบได้ 4 ด้าน คือ

1. บรรยากาศในชั้นเรียน ความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียน
2. การสอน ความตั้งใจ การจัดเวลาอย่างเหมาะสม การให้ความช่วยเหลือติดตามตักเตือนนักเรียน
3. การควบคุมชั้นเรียน เช่น การปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดให้อย่างสม่ำเสมอ
4. ลักษณะของครู เช่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความรู้และความประพฤติกของครู

Renold (1998: 50) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพในสหราชอาณาจักร โดยศึกษาคุณลักษณะครูที่มีประสิทธิภาพและองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ พบว่าครูควรใช้สื่อหลากหลาย ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ สอนโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่ใช่สอนตามหนังสือ และโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้นครูหรือบุคลากรในโรงเรียนควรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายความสามารถ มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน มีการบันทึกผลการเรียนเพื่อการพัฒนาและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

